

گزارشي از سفر تاجيستان

زمان :

۷ الي ۱۲ دسامبر ۲۰۰۴

مطابق با ۸۳/۹/۱۶ لغایت ۸۳/۹/۲۴

تهیه کننده :

مهندس رحيمي

مدیر عامل شرکت خدمات کامپیوتري فرهیخته کار

فهرست مطالب :

- مقدمه
- معرفي تاجيکستان
- اعضا هیئت
- گزارش سفر

مقدمه :

هر ساله متناسب با شرایط تجاری و اقتصادی کشورها به بهانه مناسبتها (نمایشگاهها ، سمینارها و ...) هیئت های تجاری ، بازاریابی اقتصادی با حمایت سازمان توسعه تجارت جمهوری اسلامی ایران به کشورهای هدف اعزام میگردد که بعضا جهت شناسایی امکانات و پتانسیلها و برخی جهت بازاریابی و سرمایه گذاری و تجارت در این سفر همراه می شوند که حداقل منافع حاصله آشنائی با امکانات و پتانسیلهای دو طرف می باشد که بتدریج می تواند منجر به نتایج مطلوب به نفع دو کشور گردد. از جمله سفرهای اینگونه تدارک دیده شده مسافرت هیئتی ۴۲ نفره به سرپرستی آقای سلطانی معاون محترم سازمان توسعه و تجارت از تاریخ ۸۳/۹/۱۶ لغایت ۸۳/۹/۲۴ به تاجیکستان می باشد . اعضای هیئت که مشخصات آنها به پیوست می باشد و مرکب از گروههای مختلف اقتصادی ، تجاری بودند بزرگترین گروه این هیئت ، گروه IT با ترکیبی از ۱۵ شرکت کامپیوتری بود در ضمن حضور این هیئت در تاجیکستان ، نمایشگاهی از کالاها و تولیدات جمهوری اسلامی ایران توسط شرکتهای خراسانی در محل تالار بارید شهر دوشنبه از ۸۳/۹/۱۹ لغایت ۸۳/۹/۲۳ برگزار گردید که مورد استقبال شدید مقامات و مردم شهر دوشنبه قرار گرفت در ادامه گزارشی از سفر و اطلاعاتی از تاجیکستان جهت اطلاع آورده میشود امید است قابل استفاده باشد.

با تشکر

اکبر رحیمی

مدیر عامل و رئیس هیئت مدیره

سازمان توسعه تجارت ایران
معاونت خدمات صادراتی و بازاریابی

تاجیکستان در یک نگاه

آذر ماه ۱۳۸۳

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	-اطلاعات عمومي
۱	-شاخصهاي مهم اقتصادي وتجاري
۲	-اقتصاد تاجيکستان
۳	-تجارت خارجي
۴	-ساختار واردات تاجيکستان

۱-اطلاعات عمومی

تاجیکستان با مساحت ۱۴۳،۱۰۰ کیلومتر مربع و ۶/۳ میلیون نفر جمعیت، تنها کشور فاری زبان آسیای میانه می باشد. این کشور از شمال، با قرقیزستان، از غرب با ازبکستان، از شرق با چین و از مغرب، با افغانستان هم مرز است. ۹۳ درصد از سرزمین تاجیکستان را کوهها ورشته کوهها تشکیل میدهد و بدینصورت فقط ۷ درصد از اراضی کشور قابل زراعت می باشد. مهمترین رشته کوههای تاجیکستان عبارتند از: پامیر و آلائی و بلندترین قله روسیه سابق نیز با ارتفاع ۷۴۹۵ متر در این کشور قرار دارد. بدینصورت تقریباً نزدیک به ۵۰ درصد از سرزمین تاجیکستان دارای ارتفاعی به میزان بیش از ۳۰۰۰ متر است. از نقطه نظر نژادی، ۶۷ درصد جمعیت تاجیکی، ۲۳ درصد ازبکی، ۲/۵ درصد روس و ۶/۵ درصد نیز سایر می باشند. زبان رسمی کشور تاجیکی است و زبان روسی نیز مورد استفاده عام است پایتخت تاجیکستان شهر دوشنبه با جمعیتی بیش از یک میلیون نفر می باشد و شهر مهم دیگر این کشور خجند است.

۲-شاخصهای مهم اقتصادی و تجاری

۱/۴	۱/۲	۱/۶	تولید ناخالص داخلی (GDP) (میلیارد دلار)
۶	۹/۱	(۱)۰/۳	نرخ رشد تولید ناخالص (%)
۶۱	۵۸	-	نسبت صادرات کالا و خدمات به GDP (%)
۲۹/۲	۱۷/۲	۱۶/۴	نسبت پسنداز ناخالص ملی به GDP (%)
۹/۳	۱۰/۳	۰/۲	نسبت سرویس بدهی به صادرات (%) (۲)
۱۶/۴	۱۲/۲	۷۳۴۴	نرخ تورم (کالاهای مصرفی) (%)
۸۳۷	۷۰۸	۴۵۶	صادرات کالا و خدمات (میلیون دلار)
۱۰۴۰	۸۶۸	۶۸۶	واردات کالا و خدمات (میلیون دلار)
۳	۲/۸	-	نرخ تبدیل ارز (۱ دلار = سامانی)
-	۳۶	۱۲	سرمایه گذاری مستقیم خارجی (میلیون دلار)

۱-نرخ رشد دهساله (۱۹۸۲-۹۳)

۲-سرویس بدهی عبارت است از مجموع اصل و فرع بدهی

۳- اقتصاد تاجیکستان

با درآمد سرانه بین ۲۰۰ الی ۲۵۰ دلار، تاجیکستان فقیرترین کشور در میان کشورهای CIS و یکی از فقیرترین کشورهای دنیا محسوب می شود. درآمد خارجی این کشور کاملاً وابسته به صادرات پنبه و آلومینیوم بوده و بدین صورت شدیداً تحت تاثیر شوک های خارجی است. بعد از بحران های متعدد سیاسی، اجتماعی و اقتصادی، دولت این کشور از سال ۲۰۰۰ سیاست های تثبیتی و تعدیل ساختاری را دنبال نمود. خصوصی سازی شرکت های کوچک با موفقیت صورت پذیرفت و خصوصی سازی شرکت های متوسط و بزرگ نیز با جدیت دنبال شد. خصوصی سازی زمین های بزرگ و بانک ها نیز در اولویت برنامه های خصوصی سازی قرار گرفت. موفقیت برنامه های تعدیلی تاجیکستان موجب افزایش نرخ رشد تولید ناخالص داخلی گردید و کسری بودجه دولت نیز از سال ۲۰۰۱ به بعد از میان برداشته شد. صندوق بین المللی پول نتایج اقتصادی تاجیکستان را رضایت بخش دانسته و با اعطای اعتبارات جدید به این کشور موافقت نمود.

در سال ۲۰۰۲، بیش از ۲۳ درصد از تولید ناخالص داخلی ناشی از تولیدات کشاورزی می بود. سهم صنعت و خدمات در تولید ناخالص داخلی نیز به ترتیب عبارتند از ۲۰ و ۵۷ درصد. مهمترین تولیدات کشاورزی تاجیکستان عبارتند از: پنبه، گندم، گندم، غلات، برنج، زمینی، سبزیجات، میوه، انگور، شیر، تنباکو، یونجه، ذرت،

دام (گوسفند-اسب-گاو-بز و خوک). مهمترین صنایع این کشور عبارتند از ذوب فلزات (به غیر از آهن)، انرژی آبی، تولیدات شیمیایی، مصالح ساختمانی، شیشه، چوب، صنایع غذایی، کود شیمیایی، ابریشم، کفش، یخچال، فریزر، صنایع سبک. منابع طبیعی تاجیکستان عبارتند از: انرژی آبی، نفت (بمیزان کم)، اورانیوم، جیوه، ذغال سنگ، قهوه ای، سرب روی، آنتیموان، تنگستن، سنگ مرمر سیاه، قلع، آلومینیوم و طلا.

۴- تجارت خارجی

۴-۱: صادرات

مهمترین اقلام صادراتی تاجیکستان در سال ۲۰۰۲ عبارتند از آلومینیوم (۴/۹٪) از کل ارزش صادرات (الکتریسته (۲۳٪)، پنبه (۱۲٪)، و طلا، میوه های تازه بویژه سیب، گلابی، انگور و به، روغن نباتی، نخ و پارچه وابسته پنبه ای.

طرف های عمده از نقطه نظرات جذب صادرات تاجیکستان عبارتند از: هلند (۲۵/۲٪ کل صادرات)، ترکیه (۲۴/۲٪)، لتونی (۹/۸٪)، سوئیس (۹/۶٪)، ازبکستان (۸/۵٪)، روسیه (۶/۵٪)، ایران (۶/۴٪)، مجارستان (۱/۵٪) و اکراین (۰/۸٪).

۴-۲: واردات:

مهمترین اقلام صادراتی تاجیکستان در سال ۲۰۰۳ عبارتند از الکترونیسیته، تولیدات نفتی، اکسید آلومینیوم، ماشین آلات و تجهیزات و مواد غذایی. کشورهای عمده صادرکننده به تاجیکستان عبارتند از: روسیه (۲۰/۲٪)، ازبکستان (۱۵/۲٪)، قزاقستان (۱۰/۹٪)، آذربایجان (۷/۱٪)، رومانی (۴/۴٪)، ترکیه (۳/۳٪)، چین و برزیل (۳٪) (۳٪)، ایران (۲/۷٪)، ایتالیا (۱/۶٪)، آلمان (۱/۴٪)، لتونی (۱/۴٪) و لتونی (۱٪)

۴-۳: ساختار واردات تاجیکستان

ساختار برخی کالاهای وارداتی تاجیکستان در سال ۲۰۰۲ (ارقام به میلیون دلار و درصد)

نوع کالا	ارزش	نرخ رشد ۹۸- ۲۰۰۲	صادر کننده اول	صادرکننده دوم
اکسید آلومینیوم	۵۵	-	اکراین ۵۹٪	آذربایجان ۳۱٪
چغندر و نیشکر	۱۲	-۱۱	لهستان ۲۹٪	روسیه ۲۲٪
تولیدات نفتی	۹	۲۳	آذربایجان ۷۰٪	روسیه ۲۰٪
ککهای نفتی- قیر و سایر مشتقات نفتی	۹	۱۸	روسیه ۶۷٪	آذربایجان ۲۳٪
فلوئور-فلوراید	۷	-۱	روسیه ۱۰۰٪	چین -
گندم و آرد گندم	۶	۶	آمریکا ۷۷٪	روسیه ۱۰٪
صابون و شوینده ها	۶	۱۸	ایران ۱۰۰٪	ترکیه ۲۴٪
فرش دستباف و ماشینی و موکت	۵	۲۷	ایران ۷۳٪	ترکیه .
شیرینیجات بدون کاکائو	۴	-۳	ایران ۷۳٪	ترکیه ۲۲٪
روغن دانه سویا	۴	۱۳۱	ایران ۵۶٪	آمریکا ۲۰٪
روغن دانه آفتابگردان و دانه پنبه	۴	۳۹	ایران ۶۲٪	آذربایجان ۲۴٪
چای	۴	۵۱	ایران ۶۸٪	هند ۱۱٪
چوب خام واره شده	۴	۱۶	روسیه ۹۷٪	قرقیزستان ۳٪
صفحه های آلومینیومی	۴	۱۴۱	آلمان ۹۹٪	روسیه ۱٪
ماکارونی و خمیرهای غذایی	۳	۲	ایران ۹۷٪	روسیه ۳٪
رنگ و ورنی	۳	۱۰۱	ایران ۷۳٪	روسیه ۱۹٪
لاستیک	۳	-۸	روسیه ۹۸٪	بلوروسی ۲٪
البسه مردانه	۳	۱۳۳	ایران ۹۹٪	چین ۱٪
البسه زنانه	۳	۱۱۹	کره ۵۸٪	ایران ۳۲٪

کفش و دمپاڻي	۳	۱۰۵	ايران ۶۵%	چين ۲%
خودرو	۳	-۱۱	روسيه ۲۷%	ليتواني ۲۶%
شير، خامه و کرم	۲	۱۳	آمریکا ۸۵%	روسيه ۹%
روغنهای نباتي و حيواني	۲	۶۴	ايران ۶۴%	آمریکا ۳۶%
نان-بيسکوئٹ و ويفر	۲	-۲۲	ايران ۷۰%	روسيه ۱۹%
دارو	۲	۱۷	هند ۳۷%	روسيه ۱۶%
کودهای شيميايي و معدني	۲	-۴	روسيه ۹۶%	قرقيزستان ۴%
پارچه های سنتيک	۲	-	قرقيزستان ۱۰۰%	آلمان .
تورياف ها	۲	۱۹۳	ايران ۹۸%	ترکيه ۱%
ساختارهای آهنی و فولادي	۲	-۷	روسيه ۸۴%	آگراين ۸%

در جدول بالا که ساختار برخي از کالاهای مهم وارداتي تاجیکستان مشخص شده است، بخوبي مي توان حضور جمهوري اسلامي ايران را در صادرات کالاهای متعدد به اين کشور مشاهده نمود. همانطور که ميتوان دید اولاً در اکثر کالاهایي که ايران، صادرکننده اول است، درصد مربوطه بسيار بالاست و با صادرکننده دوم فاصله کشور در اختيار دارد، کالاهای مربوطه از رشد بسيار بالايي در چهار سال گذشته برخوردار بوده اند. ثانياً، در اکثر کالاهایي که ايران سهم اول را در صادرات به اين کشور در اختيار دارد، ثالثاً، در برخي از کالاها بويژه کفش و توليدات نساجي، ايران حتي رقيباني مقتدري نظير چين ويا ترکیه و کره را کنار زده است و اين در حالي است که تاجیکستان با چين هم مرز بوده و بدون شك کالاهای مشابه با توليدات ایرانی براحتي ميتواند با قيمت های ارزانتر از چين وارد گردد. کليه اين مسائل معرف اين مسئله مي باشند که بنظر در انتخاب کالاهای ایرانی از سوي مصرف کنندگان تاجیکي، فقط قيمت و کيفيت مطرح نبوده، بلکه مسائل فرهنگي نيز بدون شك دخالت دارند.

گزارش سفر :

تاریخ حرکت : ۸۳/۹/۱۶

وسیله حرکت : هواپیمای تاجیکی

مدت سفر : ۲ ساعت

اختلاف ساعت : بطور معمول ۰/۵ ساعت و در نیمه دوم سال ۱/۵ ساعت تأخیر

تاریخ بازگشت : ۸۳/۹/۲۳

- ۱- در طی سفر ملاقاتی با مقامات سفارت جمهوری اسلامی ، سفیر ، وابسته تجاری - اقتصادی سفارت داشتیم که اعلام نمودند از هر گونه حمایتی دریغ نخواهند کرد.
- ۲- ملاقاتی با تعدادی از وزیران از جمله وزیر اقتصاد ، وزیر ارتباطات ، وزیر آموزش و پرورش ، وزیر راه و معاونین چندین وزارتخانه داشتیم که آنها امکانات موجود ، نیازها و توقعات خود را از جمهوری اسلامی ایران ابراز داشتند.
- ۳- ملاقاتی جداگانه با وزیر ارتباطات داشتیم که موافقت کردند بعنوان پایلوت آن وزارتخانه را مکانیزه نمایم.
- ۴- سایر گروههای تجاری با وزرای مربوطه قرار ملاقاتهایی داشتند.
- ۵- جلسه ای با شرکتهای ICT تاجیکستان داشتیم (البته تعداد شرکتهای از ۵ شرکت تجاوز نمی کرد).
- ۶- بازدیدهایی از چند کارخانه از جمله کارخانه مشترک ایرانی تاجیکی ویتانا داشتیم.
- ۷- جلسه مشترکی با اعضاء نماینده گان اتاق بازرگانی تاجیکستان داشتیم .
- ۸- در افتتاح نمایشگاه جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان شرکت کردیم.

نتایج حاصل از سفر هیئت IT :

- ۱) آشنائی با امکانات بالقوه و بالفعل تاجیکستان در زمینه IT
- ۲) امضاء توافقنامه مکانیزه کردن وزارت ICT تاجیکستان
- ۳) تشکیل اتاق مشترک ایران و تاجیکستان
- ۴) برگزاری دوره ICT برای کارشناسان ارشد وزارتخانه های تاجیکی در ایران
- ۵) ایجاد مرکز آموزش ICT در تاجیکستان.
- ۶) ایجاد مرکز تجاری دائمی جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان